

APROB,

_____/ semnat /____

„_30_” __06__ 2020

Mihail COTOROBAI

Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

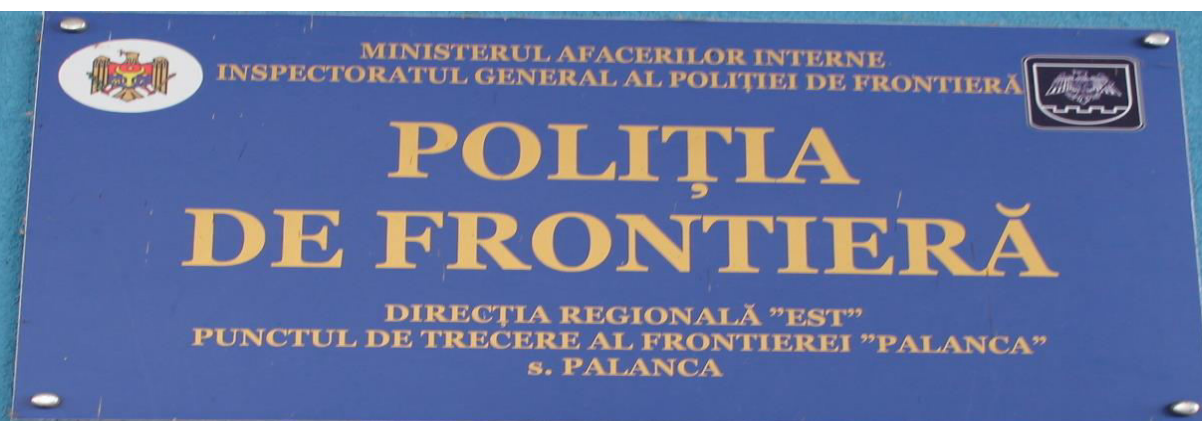
RAPORT PRIVIND VIZITA ANUNȚATĂ

la punctele de trecere a frontierei „Palanca”, „Tudora-1” și sectorul poliției de frontieră „Tudora-2” din cadrul Direcției regionale Est a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră

24 iunie 2020

Raportul a fost elaborat de,

- *Alexandru ZUBCO, Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP*

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La 24 iunie 2020, echipa multifuncțională în componența:

- 1) ENII Serghei, ofițer principal al Direcției regim și ordine publică a Direcției generale de control al frontierei al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (în continuare IGPF);
- 2) BUSUIOC Tatiana, ofițer principal al Secției proiecte de asistență externă a Direcției dezvoltare strategică și asistență externă a IGPF;
- 3) BUDEANU Ion, șef secție, Secția protecție internațională și proceduri de azil din cadrul Direcției azil și integrare din cadrul Biroului Migrație și Azil (în continuare BMA)
- 4) ZUBCO Alexandru, șef direcție, Direcția prevenirea torturii Oficiul Avocatului Poporului;
- 5) CHEBAC Tatiana, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul AO „Centrul de Drept al Avocaților” și
- 6) PANOV Diana, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul CDA,

au realizat o vizită anunțată la punctele de trecere a frontierei „Palanca”, „Tudora-1” și sectorul poliției de frontieră „Tudora-2” din cadrul Direcției regionale Est a IGPF.

Scopul vizitei: verificarea situației privind respectarea drepturilor cetățenilor străini, solicitanți de azil și/sau persoanelor reținute pentru trecerea ilegală a frontierei de stat, formularea de recomandări pentru îmbunătățirea situației și protecția solicitanților de azil.

Vizita a fost organizată de CDA și realizată cu suportul IGPF.

Standarde de monitorizare:

- 1) Convenția ONU de la Geneva cu privire la statutul refugiaților, din 1951
- 2) Normele Comitetului european pentru prevenirea Torturii;
- 3) Directiva CoE 2003/9/EC din 27 ianuarie 2003 privind standarde minime pentru primirea azilanților;
- 4) Rezoluția CES nr.663 (XXIV) din 31 iulie 1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 5) Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- 6) Legea 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului;
- 7) Legea nr.200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE

Poliția de frontieră (IGPF) asigură menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum și a regimului și ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, asigură securitate publică, securitatea aeronautică, controlul de securitate al pasagerilor, al bagajelor, al încărcăturilor, al personalului aeronautic, al personalului naval și al personalului de protecție a zonelor de securitate cu acces limitat în cadrul aeroporturilor și porturilor Republicii Moldova. În domeniul combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, Poliția de Frontieră este în drept să aplice măsura de nepermițere a intrării în Republica Moldova a străinului, în conformitate cu legislația în vigoare. La fel, instituția asigură controlul asupra migrației în punctele de trecere a frontierei de stat (PTF), are și alte atribuții prevăzute de Legea 283/2011.

C. COOPERAREA

IGPF și subdiviziunile sale teritoriale au manifestat deschidere și au cooperat activ cu echipa multifuncțională. Inițial, membrii echipei multifuncționale au purtat discuții pe aspectele de monitorizare cu reprezentanții IGPF. Ulterior, echipa s-a deplasat la punctele de trecere a frontierei. Membrii echipei nu au fost influențați în perioada de monitorizare. Echipa multifuncțională a avut acces la locurile de plasament temporar și registre.

D. TRATAMENTUL PERSOANELOR STRĂINE ȘI/SAU SOLICITANTE DE AZIL

D1. Situația la PTF „Palanca”.

PTF Palanca reprezintă un punct de control comun al frontierei moldo-ucrainene, renovat recent din fondurile europene. Respectiv, toate procedurile operaționale de funcționalitate sunt repartizate între părțile contractante fie în baza acordului, fie în baza unor înțelegeri amicale.

Cât privește, asigurarea protecției străinilor/ sau potențialilor solicitanți de azil, PTF Palanca dispune de 5 odăi de tip izolator cu comodități localizate la etajul I (1 odaie), la etajul II (4 odăi) și la etajul III – 2 odăi destinate pentru cazarea solicitanților de azil (femei și separat pentru bărbați). Potrivit IGPF, 3 odăi cu titlu de izolator (astfel este indicat pe ușă) sunt în gestiunea serviciului de grăniceri ucrainean, respectiv alte 2 sunt în gestiunea poliției de frontieră. Doar responsabilii de tură au acces la odăile respective. Pe durata lipsei vreunei persoane, acestea sunt încuiate.

Izolatorul de la etajul I dispune de baie cu duș, două paturi și dulap, fiind în gestiunea serviciului de grăniceri ucrainean. Această odaie se află imediat la intrarea în clădirea punctului de trecere. La momentul vizitei, această odaie era deschisă. În odaia respectivă erau depozitate echipament tehnic pentru activitatea de frontieră.

Cele 4 odăi de tip izolator sunt localizate la etajul II. Ambele sunt echipate corespunzător, cu excepția dușului, deși există acces la WC și lavoar. Echipa a avut acces doar în 2 odăi aflate în gestiunea poliției de frontieră. Celelalte odăi sunt pe același hol, fiind în gestiunea serviciului ucrainean. Nu este clară mecanismul de asigurare a protecției străinilor identificați de ambele părți, în condițiile în care acestea au acces nestingherit pe același hol. Odăile respective nu aveau duș, masă, frigider, ștergare, lichid, etc pentru necesitățile ordinare ale persoanelor plasate pe termen nedeterminat.

Potrivit IGPF din momentul funcționării PTF Palanca în izolator nu au fost plasate persoane. Vreun **registru de evidență a persoanelor plasate în izolatoarele** respective nu există în instituție. Legea specială nu prevede instituirea unor asemenea registre de evidență în cadrul subdiviziunilor IGPF. Respectiv, acestea nici nu au fost instituite ca atare. Din aceste considerente, echipa multifuncțională nu a putut constata durata aflării și/sau cazării persoanelor suspecte în odăile respective. Totuși, reprezentanții IGPF au afirmat că există o evidență tripartită a persoanelor reținute și transmise ulterior instituțiilor abilitate (registru de consemne, raportarea electronică, dosarul reținutului, etc).

Avocatul Poporului (Ombudsmanul) susține că instituirea registre de evidență a persoanelor reținute și plasate în camerele de detenție temporară în vederea asigurării tuturor garanțiilor antitortură, inclusiv pentru protecția angajaților în cazul alegațiilor de rele tratamente.

În același timp, asigurarea dreptului la asistență medicală este realizată prin intermediul 112, iar dreptul la apărare, informare sunt asigurate de direcția urmărire din cadrul subdiviziunii regionale. Potrivit IGPF, polițiștii de frontieră se străduie să nu rețină pentru mult timp persoana în punctul de frontieră (cu excepția procedurilor de urmărire penală). Persoana este predată subdiviziunii speciale regionale, care desfășoară ulterior procedurile necesare și asigură realizarea garanțiilor fundamentale.

Ambele odăi destinate pentru **cazarea temporară a potențialilor solicitanți de azil** nu dispun de masă, scaun, frigider, TV și bloc sanitar (wc, lavoar, duș). Blocul sanitar este unul comun pe holul etajului III. Având în vedere, că legislația permite aflarea persoanei solicitante de azil pentru o perioadă de 24 ore în PTF este evident că accesul la facilități trebuie să fie asigurat¹. Pe lângă acest fapt, nu este clar de ce izolatorul (unde se prezumă că persoana nu poate fi plasată mai mult de 3 ore) dispune de bloc sanitar, iar locația pentru solicitanții de azil nu are un bloc separat. Există diferite explicații în acest sens. Iar, în cazul în care, ușa odăii este încuiată este greu de înțeles cum angajații poliției vor asigura/asigură accesul solicitanților la blocul sanitar de pe hol. Afirmăm că, în odăile respective, nu există vreun buton de alarmă sau telefon pentru contactul cu persoana responsabilă sau în caz de alte situații excepționale. La fel, menționăm că în ambele odăi lipsesc paturi suplimentare pentru minori. Paturile disponibile nu permit cazarea a două persoane concomitent. O soluție în acest sens, este inevitabilă. De asemenea, nu este clar cum IGPF asigură dreptul la aer/ plimbare pe durata aflării solicitanților de azil în custodie, având în vedere că PTF Palanca nu este asigurat cu un atare tip de spațiu. Cazarea persoanelor cu dizabilități este o problemă la PTF Palanca.

Echipele de vizită constată **lipsa vreunui registru de evidență** a persoanelor plasate în odăile solicitanților de azil, fapt ce împiedică la identificarea perioadei de plasament a acestora. **În opinia, Avocatului Poporului este imperios necesară asigurarea evidenței persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră.** Potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea Torturii: (i) Deținuților emigranți în locurile de oprire la punctele de intrare în țară trebuie să li se ofere posibilități adecvate pentru a dormi, (ii) să li se permită accesul la bagajele lor, (iii) la dotările sanitare echipate adecvat și (iv) să li se permită să iasă zilnic la aer. De asemenea, trebuie asigurat (v) accesul la mâncare și, dacă este necesar, (vi) la îngrijire medicală. Potrivit aceluiași norme internaționale interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante include obligația de a nu trimite o persoană într-o țară unde există motive substanțiale să se creadă că există pericolul real ca aceasta să fie supusă torturii sau tratamentului necorespunzător. Respectiv, este imperios necesară asigurarea unei evidențe a persoanelor potențiale solicitante de azil, că au fost remise necondiționat către instituția BMA. În condițiile în care, PTF Palanca este un punct comun de trecere a frontierei această obligațiune de protecție este dublă.

¹ Art.8 alin. 5 din Legea nr.200/ 2010 - În cazul în care părăsirea imediată a punctului de trecere a frontierei de stat de către străinul prevăzut la alin.(1) nu este posibilă, organul abilitat va dispune cazarea lui într-un loc amenajat în acest scop, până la încetarea motivelor care fac imposibilă plecarea acestuia, dar nu mai mult de 24 de ore de la data cazării.

În perioada 2020 nu au existat cazuri de solicitări de azil la PTF Palanca. Ultima solicitare de azil a fost în 2019. În registrul de evidență a cererilor de azil sunt efectuate însemnările corespunzătoare. La PTF Palanca există broșuri informative cu privire la drepturile solicitanților de azil și nu este un panou informativ (acesta fiind în reparație).

În același timp, cazuri de trecere ilegală a frontierei continuă să fie înregistrate. Prin urmare, la următoarea vizită, echipa multidisciplinară speră să identifice un registru de evidență a persoanelor reținute și aflate în custodia PTF Palanca pentru a se putea pronunța cu privire la respectarea garanțiilor fundamentale împotriva torturii, cât și asigurării protecției solicitanților de azil.

Cu referire la dreptul la hrană pentru solicitanții de azil și/sau dreptul la un sandwich pentru persoanele reținute (a se vedea normele CPT), **Avocatul Poporului susține demersul IGPF în acest sens. Bugetul IGPF trebuie să prevadă asemenea cheltuieli. Iar, angajații de poliție nu trebuie să recurgă la gestul de bunăvoință în a alimenta persoanele custodiata din resursele proprii.**

Foto_OAP_PTF Palanca_izolator_24.06.2020

Foto_OAP_PTF Palanca_spațiu izolator_24.06.2020

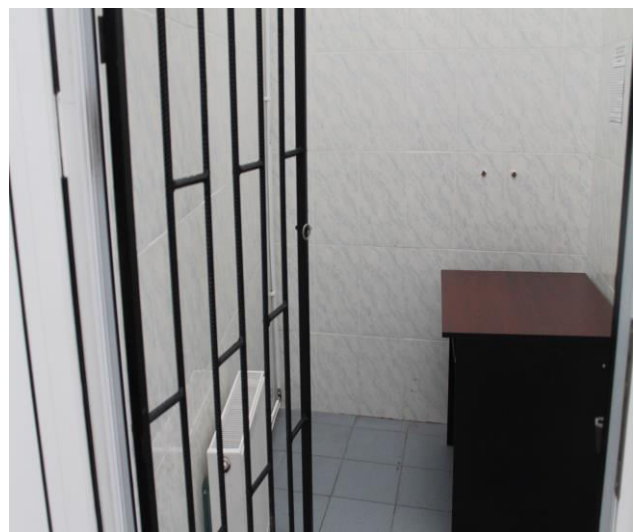

Foto_OAP_PTF Palanca_spațiu solicitanti de azil_24.06.2020

D2. Situația la PTF „Tudora-1”

PTF „Tudora-1” este localizat la frontiera administrativă cu Ucraina, la câțiva km de PTF Palanca, în satul Tudora, r-l Ștefan-Vodă. Acest punct de trecere a frontierei nu dispune de o odaie pentru solicitanții de azil. În același timp, aici au solicitat azil 3 persoane. Potrivit reprezentanților IGPF, în cazul cererilor de azil, persoanele sunt remise către PTF „Palanca”.

PTF „Tudora-1” dispune de un spațiu de suprafață 2/2 m, utilizat în calitate de (1) cameră pentru control corporal preventiv și (2) **cameră pentru reținuți**. Camera respectivă dispune doar de o masă, o baterie pentru agentul termic și lumină artificială (care se conectează din afara spațiului). Accesul în camera respectivă este limitat de ușă din gratii, încuiată cu lacăt. În **lipsa unui registru de evidență** a persoanelor plasate în spațiul respectiv a fost imposibil de aflat mecanismul de asigurare a garanțiilor fundamentale.

Foto_OAP_PTF Tudora-1_24.06.2020_camera de reținere

Având în vedere notele echipei multidisciplinare, **Avocatul Poporului recomandă IGPF să asigure odaia respectivă cu echipamentul elementar (cel puțin un scaun sau canapea). În general, activitatea acesteia poate fi utilizată doar pentru examinarea corporală (deși, nu este clar cum este asigurată intimitatea și confidențialitatea percheziției).**

Avocatul Poporului recomandă IGPF să identifice un spațiu dotat corespunzător pentru detenția temporară a persoanelor reținute.

D3. Situația la sectorul poliției de frontieră „Tudora-2”

SPF „Tudora-2” este amplasat în localitatea Tudora, fiind renovat din fondurile bugetare ale IGPF. Sectorul de poliție dispune de spații acomodate pentru serviciul diurn, spații de odihnă și întremare pentru angajații aflați în ture, blocuri sanitare (cu wc, dușuri), odăi pentru schimb (gender), fapt ce este un aspect pozitiv și de apreciat.

În același timp, în cadrul sectorului de poliție sunt localizate 3 odăi separate pentru solicitanții de azil (bărbați, femei și minori) cu bloc sanitar (wc și lavoar). Toate 3 camere au acces la o cabină de duș. Accesul la camerele solicitanților este limitat prin ușă cu gratii, ce se încuie. Pe hol există o bucătărie. Odăile sunt asigurate cu paturi duble, câte o masă și 2 taburete. Accesul la lumina naturală este asigurat prin geamuri spațioase cu jaluzele (acestea pot fi ușor deschise). Geamurile au gratii metalice din afară. Odăile sunt dotate cu sistem antiincendiu și **camere video**. Camerele video sunt montate deasupra patului de dormit, fapt ce nu asigură intimitate persoanei cazate. Vreo inscripție cu privire la informarea despre înregistrarea video nu există. Reprezentanții IGPF nu au putut argumenta necesitatea instalării/utilizării camerelor video. Este important a se menționa că acces la video din odăi o au angajații de ambele sexe.

În lipsa unui **registru de evidență** a persoanelor plasate în spațiul respectiv este imposibil de aflat mecanismul de asigurare a garanțiilor fundamentale. Reprezentantul SPF a relatat că din momentul deschiderii acestui sector, nu au fost plasate persoane.

Foto_OAP_SPF Tudora-2_24.06.2020

E. CONCLUZII/ PROPUNERI:

În conținutul *Observațiilor finale privind cel de-al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate în cadrul reuniunilor 1600 și 1602 din 27 și 28 noiembrie 2017 de către Comitetul împotriva torturii, se accentuează că „ Republica Moldova trebuie să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile din locurile de detenție la standardele internaționale, cum ar fi Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (*regulile Nelson Mandela*), inclusiv prin asigurarea condițiilor materiale și de igienă adecvate pentru deținuți, inclusiv iluminare naturală și artificială suficientă, sisteme de canalizare și instalații sanitare adecvate, inclusiv veceuri și dușuri, încălzirea celulelor, ventilare suficientă, calitatea și cantitatea adecvată a mâncării, așternuturi, paturi și obiecte de igienă personală, îngrijire medicală, activități în aer liber și vizite ale membrilor familiei”.²

Avocatul Poporului amintește că, articolul 3 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice persoană privată de libertate este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei sunt asigurate în mod corespunzător.

În cadrul vizitei din 24 iunie 2020, au putut fi observate unele împrejurări ce indicau asupra efortului IGPF de a îmbunătăți condițiile materiale din cadrul PTF „Palanca” și sectorul poliției de frontieră „Tudora-2”. În același timp, lipsa unei camere de reținere temporară la PTF „Tudora-1” este de natură să constrângă IGPF să găzduiască reținuții în condiții materiale necorespunzătoare. În altă ordine de idei, lipsa registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în punctele de trecere a frontierei și/sau sectoarele poliției de frontieră indiferent de durată trezește semne de întrebare, iar în unele cazuri îngrijorări cu privire la asigurarea garanțiilor împotriva torturii și sau altor forme de rele tratamente față de persoanele aflate în custodie. Complementar, IGPF urmează să identifice soluții în vederea asigurării drepturilor fundamentale la alimentație, sanitație, asistență medicală, la plimbări în aer curat, acces la bagaje și alte necesități specifice persoanelor din grupurile vulnerabile de risc (minori, persoane cu dizabilități, etc).

În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”³

În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante.*

² Pct.18(c) din Observațiile finale privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova, adoptate de Comitetul împotriva torturii la cea de-a 62-a sesiune (6 noiembrie – 6 decembrie, 2017)

³ CtEDO, cauza *Mouisel v. Franța*, 2002.

Urmare, a constatărilor echipei de vizită, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Inspectoratului General al Poliției de Frontieră:

- 1) **Să asigure evidența persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră (reținute, plasate în camerele de reținere temporară sau în camerele pentru solicitanții de azil) pentru înregistrarea (datelor persoanei, ora plasării în odăi/ camere, componența familiei (sau dacă nu este însoțit de familie), facilitățile distribuite acesteia, date despre persoanele ce au vizitat (polițiști, procurori, etc), ora plimbării, ora alimentării, date despre asistența medicală, date despre leziuni vizibile, ora predării acesteia altor instituții, instituția primitoare) acestora într-un registru special.**
- 2) Să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete de igienă personală (pastă de dinți, lenjerie, periuță de dinți, tacâmuri, etc) sigilate corespunzător pentru distribuire solicitanților de azil pe durata procedurilor operaționale și/sau altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;
- 3) Să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete alimentare (fie prin servicii de catering) sigilate corespunzător și conform cerințelor alimentare în vederea asigurării dreptului la alimentație și apă a potențialilor solicitanți de azil și sau/altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;
- 4) Să continue exercițiile multifuncționale practice cu concentrarea diferitor instituții de forță, prevenire și protecție, în special pentru a fortifica capacitățile instituționale și ale angajaților în vederea prevenirii fluxurilor de emigranți sau alte situații excepționale;
- 5) Să identifice resurse materiale pentru asigurarea direcțiilor regionale cu instalații de teren speciale (spre ex: corturi, etc) pentru cazarea temporară a fluxului de emigranți străini, sau alte situații de criză;
- 6) Să continue cursurile de formare profesională pe domeniul protecției solicitanților de azil/ sau altor activități de instruire conexe, inclusiv în format online.
- 7) Să instaleze panouri informative și să asigure PTF cu broșuri informaționale privind drepturile solicitanților de azil;
- 8) Să continue atragerea de proiecte investiționale în vederea dezvoltării infrastructurii PTF, inclusiv acțiuni de prevenire și combatere a pandemiei publice, etc;
- 9) Să instituie linie bugetară sau linii bugetare separate pentru traduceri și interpretări, astfel încât subdiviziunile regionale și locale să nu întâmpine dificultăți în asigurarea realizării dreptului la interpret sau traducător. Să identifice soluții cu privire la asigurarea cu traducători de limbă rară;
- 10) Să coopereze cu BMA în vederea asigurării accesului la unele baze de date ale acesteia cu referire la situația post-intrare pe teritoriul țării a străinilor/ potențialilor solicitanți de azil, dacă este cazul;
- 11) Să identifice soluții sigure în vederea asigurării protecției străinilor potențiali solicitanți de azil pe teritoriul PTF comune (PTF Palanca);
- 12) **Să asigure camera pentru reținere din cadrul PTF „Tudora-1” cu echipament elementar (cel puțin un scaun sau canapea). În general, activitatea acesteia poate fi**

- utilizată doar pentru examinarea corporală în condiții de asigurare a intimității și confidențialității percheziției;
- 13) Să identifice un spațiu dotat corespunzător pentru detenția temporară a persoanelor reținute în cadrul PTF „Tudora-1”;
 - 14) Să plaseze informații despre înregistrarea video a încăperilor (inclusiv în limbi străine) din cadrul SPF „Tudora-2” și să se asigure că acces la înregistrările video au doar angajații de același sex. Suplimentar, Ombudsmanul solicită justificarea necesității montării camerelor video în odăile solicitanților de azil din cadrul SPF „Tudora-2”;
 - 15) Să distribuie copia raportului respectiv Direcției regionale Est a IGPF, PTF „Palanca”, PTF „Tudora-1” și SPF „Tudora-2” pentru informare și reacționare, după caz.

Raportul respectiv este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Executor:

Coordonat,

Alexandru Zubco,

Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat/